

VALLÁSPEDAGÓGIA (THORDAY ATTILA ÓRAVÁZLATA, 2005 TAVASZ)

TARTALOMJEGYZÉK1

Az ember mint lehetőség	2
A nevelés fogalma, jellemzői	2
A nevelés lehetősége	3
A nevelés általános fogalma	3
A valláspedagógia sajátos jelentése.....	4
A valláspedagógia kiindulópontjai	4
Keresztény valláspedagógia specifikuma.....	4
Gyakorlati célok	6
Keresztény pedagógia.....	7
A keresztény pedagógus jelleme	10
Három alapkövetelmény.....	10
A krisztusi pedagógia módszerei	11
A keresztény nevelő	11
A sikeres kommunikáció megvalósítása	12
Lépések a személyesség fele	12
Az értékelvű, erkölcsi nevelés tennivalói.....	12
Az önazonosság megtalálása, a szilárd jellem kialakítása	12
Tedd meg, ami telik tőled – fogadd el magad olyannak, amilyen vagy: ne akarj beleszólni olyanba, amihez nem értesz!	12
Négy alappillér: becsületesség, megbízhatóság, őszinteség, hűség	13
Tanulj meg mindent, aztán majd meglátod, hogy semmi sem felesleges!.....	13
„Pietati et literis!”	13
„Szálka és gerenda” – helyes ítéletalkotás.....	13
A megkülönböztetés mestersége: jó-rossz, fontos-lényegtelen, kísértés-bűn, isteni-ördögi.....	13
A szolgálat szelleme: szabadság és elkötelezettség	14
Felelősség magamért - másokért	14
Békesség – szelídség – agresszivitás - durvaság	14
Szegénység – gazdagság.....	14
Önfegyelem - tűrőképesség	15
Férfiasság - nőiesség	15
Értékek és relativizmus	15
Az igazság tisztelete - alázat.....	15
Irgalmasság – keményszívűség	16
Az emmauszi történet mint valláspedagógiai paradigma (a gyógyító kísérés módszere az emmauszi úton).....	17
Az útnak indulás	17
„Jézus közeledett és csatlakozott hozzájuk”	17
„szemüket akadályozta valami, hogy ne felismerjék”	17
„kérdzte őket...”	17
„szomorúan megálltak”	17
„de mi azt reméltük...”	17
„nemde ezeket kellett elszenvednie a Messiásnak?”	17
„ami az Írásokban róla szól”	18
„megtörte a kenyeret... és felismerték őt”	18
„még abban az órában útra keltek...”	18
A melléállás és kísérés mint motivációs tényező (koinónia).....	19
A motiváció és motiválás	19
A Flow	20
A feladat értékessége és eredményessége.....	20
Az osztály kialakítása mint tanulóközösség	21
Megállni annál, ami elszomorít (diakónia).....	21
A pedagógusok konfliktuskezelési kultúrája	21
A problémás gyerekek befogadása egy közösségbe (integráció vagy szeparáció?)	22
A problémás gyerekek, növendékek.....	23
A tudás és életforma kommunikációja (martyria)	26
Betért hozzájuk, hogy velük maradjon (leiturgia).....	26
A pedagógiai kísérés eredménye	26

AZ EMBER MINT LEHETŐSÉG

Minden ember úgy jön világra, hogy egyedül életképtelen

⇒ nem elegendő önmagának! (mások nélkül nem lennénk, azok, akik vagyunk)

(⇔ állatokat az utódok ösztönös gondozása és önállóságra szoktatása jellemzi
ösztöneik determinálják, biztonsággal vezetik, de fejlődést alig engednek)

Az ember kevéssel születik, de nagy távlatot kapott: neveléssel és önneveléssel továbbfejlődhet

Az első közösség az édesanyával való szimbiózis,
majd szemkontaktus, érintés, gesztus, hangok,
apa és anya harmóniája biztonságot ad.

A NEVELÉS FOGALMA, JELLEMZŐI

Az oktatás-nevelés tudatosan megtervezett és megszervezett tevékenység:

1. emberek közötti (kéttényezős) kapcsolat

- a nevelő legyen tapasztaltabb, mint nevelt(ek) v. növendék(ek)
- nevelő testület – növendékek
- a kapcsolat minősége meghatározza a hatásosságot
- feltétel, hogy a növendék elfogadja a nevelő irányítását

2. ~ tudatos kapcsolat

- mindkét félben tudatosságot feltételez: határozott szándékot és készséget
- összefogásra van szükség a cél sikere érdekében
- mindkét fél aktív
- a növendék a nevelés tárgya és alanya

Ám vannak nem tudatos nevelés-nevelődési kapcsolatok,
személyiség (*de-*)formáló tényezők is, mint pl. barátság, alkalmi csoportok,
lakóhelyi környezet, tömegkommunikációs médiumok

3. ~ a fejlesztés szándékával

- a. nevelés < növelés szóból ered
- b. nem csupán „személyiségformálás”, „emberalakítás”, hanem többé, értékesebbé, tökéletesebbé tevés
- c. „tehetséggondozás”, jó hajlamok kifejlesztése, adottságok kibontakoztatása
- d. egyéni és közösségi cél

4. ~ értelmi-, érzelmi-, és akarati síkon történő fejlesztés szándékával

A belátás, a meggyőződés által a növendék ne csak elfogadja,
hanem tegye magáévá, azonosuljon

5. ~ megtervezett és kellő ideig tartó folyamat

- nem alkalmoszerű
- szakaszokból álló folyamat („mikor van itt a kellő idő?”)

- tudatosan és szakszerűen kell megtervezni

*szilárd elvek, határozott célkitűzések
de **nem** mereven beprogramozott eljárás,
hanem személyre szabott rugalmasság!*

A NEVELÉS LEHETŐSÉGE

Két szélsőséges nézet:

1. az embert meghatározzák a veleszületett ösztönei és hajlamai: a vele született, öröklött tulajdonságok hangsúlyozása, génjeiben mindenben programozott (ösztöndeterminizmus, nativizmus, performizmus)
2. az ember „tabula rasa”-ként születik, készségei a környezet hatására alakulnak (szociál-determinizmus, milió-elmélet)

Pedagógiai utópizmus szerint a nevelés eredményét döntően meghatározza

- a nevelés módja
- az oktató-nevelő személyisége

A fenti elméletek kritikája:

- nem veszik figyelembe a személy összetett mivoltát
- tagadják az ember szabadakaratát, szabadságát, felelősségét ⇔ tagadják az ember személyi méltóságát
- nem veszik figyelembe az ember transzcendens mivoltát

Valójában cselekedeteinkben szabadok vagyunk, de döntéseinket befolyásolják egyéni hajlamaink és a környezeti hatások.

Tehát mivel a nevelés nem determinisztikus folyamat

⇔ a pedagógiai kazuisztika nem célravezető

A NEVELÉS ÁLTALÁNOS FOGALMA

(vagyis a nevelési folyamat lényege)

- ❖ Tágabb értelemben „nevelésnek mondjuk mindazt, ami által az ember erőinek kifejtése és tökéletesítése eszközöltetik”.
- ❖ „Szoros értelemben a nevelés nem más, mint „meghatározott rendszabások szerint való kifejtése s tökéletesítése az ember erőinek, kivált az életkor első esztendeiben” (Szilasy János: *A nevelés tudománya*, Buda 1827).
- ❖ Modern kifejezés, amely a nevelés szinonimája: „személyiségformálás, -alakítás”
- ❖ A fejlesztési kísérlet irányítója kezdetben kizárólag a felnőtt, majd egyre jobban érvényesül a növendék önfejlesztő-önakaró törekvése, míg végül felelős döntésekre válik alkalmassá
- ❖ „Kettős célja van a nevelésnek: első az, hogy jó ember neveltessék; második pedig, hogy a közéletben hasznos társ legyen.”
- ❖ Beilleszkedik a felnőttek társadalmába, de ne csak átvegye a meglévőt, hanem továbbfejlessze a helyes irányba
- ❖ Közösségi keretek (család, iskola, sport, szabadidős tevékenységek) szerepe

A VALLÁSPEDAGÓGIA SAJÁTOS JELENTÉSE

szekularizáció ⇒ a hagyományos egyházi keretek, hitátadó csatornák elégtelenné váltak

A VALLÁSPEDAGÓGIA KIINDULÓPONTJAI

- az emberi személyiség végső célja természetéből fakad:
„*Qui te creavit sine te, non te iustificabit sine te*”
- helyes emberkép: feltétlenül figyelembe kell venni Isten létezését
- filozófiai – antropológiai megállapítások biblikus teológiai alapon
 - ✓ Isten teremtette (Csel 17,24-28; Ter 1,26)
 - ✓ test és lélek egysége
 - ✓ „*anima naturaliter christiana*” (Tertullianus)
 - ✓ Istennel való kapcsolata megromlott az ősbűn következtében
⇒ nem biztos, hogy a legjobbra törekszik!
 - ✓ Isten szövetségre lépett vele: üdvösség ígérete – megváltás ténye
 - ✓ szabadságának lényege: együttműködhet Isten akaratával
 - ✓ képes befogadni Isten kegyelmi adományait
 - ✓ csak a vallásosságban tud kiteljesedni (hit, remény, szeretet)
- szorosan egymásba fonódik és egymásra épül a testi-, a lelki-, és a szellemi nevelés-nevelődés.

KERESZTÉNY VALLÁSPEDAGÓGIA SPECIFIKUMA

- Jézus Atyának szólította Istent (Jn 10,30; 14,20; 17,21; 20,17; vö. 2Sám 7,14)
 - ⇒ minket testvéreinek vall (Zsid 2,11)
 - ⇒ Isten a mi Atyánk (Mt 6,9; Lk 11,2)
 - ⇒ mi testvérek lettünk Krisztusban (Fil 2,5)
 - ⇒ szeretet új parancsa fűz össze (1Ján 4,4-11)
- JKr ad választ az alapvető emberi kérdésekre:
 - ✓ Miben áll az ember tökéletessége
 - ✓ Mi az emberi boldogság titka
 - ✓ Mi az emberi élet értelme
 - ✓ Mi a szenvedés és a halál értelme
- a természet szülötte, de természetfeletti hivatással bír

- ⇒ föladata, hogy ne csak úrrá legyen természete ösztönösségén és törekenységén, hanem felülmúlja magát a kegyelemben (Krisztusba „épüljön bele”)
- ⇒ „emberibb ember” kinevelése, amire a kegyelem építhet
- ⇒ missziós hivatásuk, hogy „megvalósítsák a megváltás művét” (SC 6)
„Krisztus szeretete ösztönöz minket” (2Kor 5,14)
- a nevelő (vagy szülők, rokonok) ne saját álmait akarja megvalósíttatni vele, hanem Isten tervének kibontakozását segítse (vö. Jn 3,29)

Tehát a vallási alapú és irányú, keresztény nevelés, vagyis a „valláspedagógia” nem katekézis (hitre nevelés), nem is hittantanítás, hanem az a nevelési folyamat, amelynek nyomán a hívő szülők és hívő nevelők – Krisztus szeretetét megtapasztalva, és annak belső indításától ösztönözve – a rájuk bízottakat el kívánják vezetni a Krisztussal való benső lelki egységre.

A keresztény nevelés misztagógikus jellegű folyamat:
hogy személyiségünket járja át Kr misztériuma (Gal 2,20)

Mi az örök életre nevelünk!

GYAKORLATI CÉLOK

1. Isten elismerése és szeretete
2. Kr misztériumának ismerete
⇒ biblikus és liturgikus nevelés
3. Egyház életében való részvétel
⇒ szakramentális nevelés
4. Élethivatását felismerje,
életének végső rendezőelve legyen – mindennapok tanúságtétele

KERESZTÉNY PEDAGÓGIA

Ateista állam elvárása, hogy a pedagógusok istentelen módon tanítsanak.

Keresztény pedagógusok? – keresztény pedagógia?

Nem elég - hogy nem ateista,
- a Bibliát idézni,
- megtartani az egyházi ünnepeket.

Keresztény szellemiség?

	direkt fejlesztő hatások?
Szemléletbeli eltérések a pedagógia szerepéről:	↕
	pusztán az optimális körülmények megteremtése?

Minden pedagógia az emberről alkotott képből indul ki.

1. Amennyiben az ember mechanikus lény, úgy minden megnyilvánulása külső hatásra történik, vagyis manipulálható/ alakítható. Ez a **viselkedést formáló pedagógia**.

Descartes, Locke: „Nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu”, „tabula rasa”

J.B. Watson (behaviorista): „Adjatok nekem öt egészséges csecsemőt,
és én kívánság szerint nevelek belőlük
orvost, ügyvédet, művészt, kereskedőt, vagy akár csavargót, tolvajt.”

Kötelezően előírt tananyag.

Minden korszaknak ill. társadalomnak megvannak az ideáljai:

Spárta: katonának alkalmas, edzett, bátor ifjú;
klasszikus polgári ts: szorgalmas, becsületes, törekvő, józan gondolkodású;
szocialista embereszmény;
fogyasztói ts: magas teljesítményre képes, kreatív

Pavlov: jutalmazás vagy büntetés – dresszúra (megerősítésekkel vezérelt tanulási folyamat).

→ állatidomítás és pl. a gyermek illedelmes viselkedésének kialakítása között nincs strukturális különbség.

➤ A pedagógus az, aki „embert farag” az alaktalan masszából.

2. Evolúcióelmélet → filozófiai antropológia: az ember az állatvilág tagja
(a törzsfajlásban betöltött helyük alapján minőségi különbségek adódnak).

A pszichoanalízis követői (darwinizmus szellemi örökösei) szerint:

az ember magasan fejlett állat.

Ám a behavioristák S-R (stimulus-reponse = inger-reakció) sémája az állat viselkedését sem képes teljesen magyarázni. Az ösztöntörekvések nem megfelelő kielégítése viselkedészavarhoz vezet. Ráadásul a vágyak kielégítése ts-i akadályokba ütközik (illem, törvény).

A pszichoanalízis nyelvén: az élvezeti elv (Lust-Prinzip) alapján működő ösztön-én törekvéseit az *én* egyezteteti a *felettes-én* normáival (= ösztön szabályzás).

Az anya-kisgyermek kapcsolatáról Hermann Imre és Alice, a serdülőkori identitásválság természetéről és kezeléséről Erikson.

Az **ösztönerőket szabályozó pedagógia** szerint:

- a fejlődést belső erők mozgatják, de az kívülről szabályozható.
- a pedagógus olyan, mint egy erőművet építő mérnök, aki szabályoz.

Tény, hogy:

- ✓ a reflexek működése, gravitációs hatás érvényesülése alapján igenis mechanikus lények vagyunk. Testfelépítésünk, anyagcserénk, szaporodásunk a gerinces, emlős állathoz hasonló. Nincs új anyag, de a szerveződési mód magasabbrendű.
- ✓ Az ember készletesei nem csak hiányállapotok megszüntetésére irányulnak, hanem olyankor is működnek, amikor minden szükséglete kielégül. Ezek az emberi növekedést elősegítő motívumok már nem a faj, hanem az egyén jellemzői: önmaga megvalósítását célozzák (A. Maslow).

3. A humanista gondolkodás szerint:

az emberben a cselekvésnek és a fejlődésnek minden lehetősége adott.

A külső tényezők e belső erők kibontakoztatását csak akadályozzák. A jó embert a civilizáció megrontotta, ezért

- vissza kell vezetni a természethez (Rousseau),
- olyan környezetbe kell helyezni, amely segíti kibontakozását (Montessori).

Önmegvalósítás (ang. *self-aktualizing*, ném. *Selbstverwirklichung*)

- a tekintélyelvű bánásmódot el kell vetni (Dreikurs, Gordon)
- → pozitív énkép kialakítása elismeréssel, dicséréttel, bátorítással
 - A pedagógus az akadályok elhárításán fáradozik, miként a szülész.

4. A keresztény meggyőződés = vallásos humanizmus

ateista humanizmussal szemben:

- emberkép (istenképiségünk + áteredő bűn következménye: „értelme elhomályosult, akarata rosszra hajló lett”)
- erkölcs („jó és rossz tudás fája”)
- tekintély elismerése, felelősségvállalás
- nevelés: megtérés, lelki növekedés, lelkipásztor/ lelkigondozó/ lelkivezető

Mindent vizsgáljatok meg: a jót tartsátok meg! (1Tesz 5,21):

Tanuljunk: 1. a viselkedésformálóktól következetességet,
2. az ösztön szabályozóktól az emberi szükségletekre való odafigyelést,
3. a humanistáktól értő figyelmet.

A KERESZTÉNY PEDAGÓGUS JELLEME

HÁROM ALAPKÖVETELMÉNY

✓ Szaktudás:

- Nem csupán már megszerzett tudás, hanem a tanulékonyság: állandó továbbképzés.
- Felelősséggel tartozunk a tőlünk kapott tanítás megbízhatóságáért. Alulinformált-ságunk esetén a diák vagy nem mer kérdezni, vagy hátunk mögött kinevet; inkább valljuk be, s nézzünk a kérdés után.
- Figyelemmel kísérni a kapcsolódó tudományágak fejlődését is.
- A szaktudás biztosítja, hogy a diák teljesítményének megítélésében reálisak és igazságosak vagyunk.

✓ Gyermekszeretet:

- „A szeretet tudás nélkül tévútra visz, a tudás szeretet nélkül felfuvalkodottá tesz.”
- A gyerekek érzelmileg nagyon kiszolgáltatottak: keveset vannak szüleikkel, gyakran igen kevés gyöngédséget, biztatást kapnak.
- A szeretet nem jutalom, hanem feltétel nélküli ajándék.
- Ne magához kösse a gyermeket, hanem biztosítsa segítségéről, állítsa a maga lábára.
- Igyekszik neveltjéből kihozni a maximumot, de az adott gyermek adottságai szerint.
- Ne tegyen meg semmit a gyermek helyett; elakadás estén mindig annyit és csakis annyit segítsen, hogy az tudjon továbblépni.
- Türelem: ismételje meg a feladatot, majd kérdezze vissza, hogy jól értette-e?

✓ Kiegyensúlyozottság

- Felnőtt, saját személyiségét pozitív módon értékli: különben mindeniben potenciális ellenséget lát (ui. a gyermek, a diák mindent megkérdéz és megkérdőjelez).
- Képes neveltjei életkori sajátosságaihoz alkalmazkodni.
- Tiszteletben tartja neveltje személyiségét: nem megváltoztatni akarja, hanem felfedezni adottságait és segíteni annak kibontakoztatásában, komolyan veszi szándékait, terveit, képességeit.
- Bizalma van a gyermek iránt: hisz abban, hogy mindeniben vannak értékek, jó tulajdonságok, amelyek erősíthetők.
- Együttműködés a nevelő- és tanártársakkal.

- Következetes: betart és betartat követelményeket. A követelmények számonkérése a gyermek megbecsülését, igyekezetének értékelését jelenti, ugyanakkor alkalom arra is, hogy a felmerülő hiányokat, hibákat, félreértéseket tisztázzuk.
- Tudja meghallgatni a gyermeket: ez a tisztelethez tartozik. Nézzon a szemébe, és akarja megérteni gondolatait és átérezni érzéseit.
- Derús légkör teremtsen, de nem mások kigúnyolása, nevetségessé tétele által (fogyatékosok, sérültek). A humor, a derű forrásozzék a magunk gyengeségeinek felismeréséből, vagy az együttlét örömeiből, a közös játékból.
- Képes döntéseket hozni: a kifejezetten nehéz és kellemetlen döntést sem halogatja. Ha az igazság és szeretet mércéje szerint tesz (nem daczból, haragból, bosszúból), akkor biztosan jól dönt.
 - Indokolja meg döntését.
 - Nehéz esetekben konzultáljon másokkal. Sokszor éppen a nehéz döntéseknél szükséges az érintett személlyel is elbeszélgetni. Nem lehet mindig mindenkit meggyőzni döntésünkről, azonban éreznie kell, hogy nem a harag vezet bennünket, hanem az igazságosság és a méltányosság.
- És ha nem jól döntött? A nevelő mindig a maga lelkiismerete, meggyőződése szerint döntsön (ez korlátok között érvényesül). Legyen benne készség a bocsánatkérésre és a jóvátételre.
- Képes legyen az önkontrollra és változtatásra, hisz meg tudja közzétenni a lényegest a lényegtelenről.

A KRISZTUSI PEDAGÓGIA MÓDSZEREI

- Az igazságot a maga teljességében tárja mindenki elé, egyetlen írásjel sem veszt el Isten szavából.
- Különbséget tud tenni „bűnös” és „bűn” között („*menj, de többé ne vétkezz*”) Minden kitaszítottak esélyt ad az újrakezdesre.
- Tiszteletben tartja hallgatósága gondolkodását: példázatok, jelképeket használ. Nem elkápráztatni akarja őket, hanem megmozdítani: „*menj, és tégy hasonlóképpen!*”.
- Megértő a gyengék iránt. Gondoskodik róluk (kenyérszaporítások, gyógyítások, vigasztalások): minden körülmény között azokért van, akikhez szól.

A KERESZTÉNY NEVELŐ

- nem pillanatnyi ts.-i elvárás alapján cselekszik, hanem JKr személyére tekint, aki azért jött, hogy „*életünk bőségben legyen*”.
- nem magához akarja kötni a növendékeit, hanem JKr-hoz vezetni.
- „*Aki titeket hallgat, az engem hallgat.*” – azonosulni Jézus küldetésével.
- a Lélek erejében: „*Az Igazság Lelke majd elvezet benneteket a teljes igazságra*”.

A SIKERES KOMMUNIKÁCIÓ MEGVALÓSÍTÁSA

LÉPÉSEK A SZEMÉLYESSÉG FELE

1. megválasztom a köszönés alkalmas módját
2. érdeklődöm hogyléte felől
3. növekedem a meghallgatás művészetében
4. igyekszem megérteni, amit mond
5. együttérző vagyok helyzete iránt
6. segítőkészségemről biztosítom
7. nem vagyok tapintatlan
8. önmagamat is feltárom
9. diszkrécióra törekszem

AZ ÉRTÉKELVŰ, ERKÖLCSI NEVELÉS TENNIVALÓI

AZ ÖNAZONOSSÁG MEGTALÁLÁSA, A SZILÁRD JELLEM KIALAKÍTÁSA

- „Tedd, amit teszel!” – odafigyelés a munkára, egymásra, Istenre
- „tanulni tanulni” – elolvasás, felmondás, helyesbítés, ismétlés, értékelés (dicséret)
- minden közölt gondolatunk ajándék a többieknek
- „Ne hátrálj meg, ne félj, mert én veled vagyok!” – biztatás szükséges
- az önsajnálattal elfogadása a bűnök kezdete
- a nevelő segít:
 - a helyes motivációk megtalálásában
 - a lefegyverző erők fölfedezésében
 - önnevelési tanácsot ad az akarat irányítására
 - visszatér, érdeklődik, hogy az állhatatosságban is segítsen

TEDD MEG, AMI TELIK TŐLED – FOGADD EL MAGAD OLYANNAK, AMILYEN VAGY: NE AKARJ BELESZÓLNI OLYANBA, AMIHEZ NEM ÉRTESZ!

- lustaság legyőzése érdekében
 - hosszútávú perspektívát nyújtani, kedvet ébresztetni
 - elindítani az önnevelés, az akarat irányítása útján
 - vki iránti szeretetből tegye meg, hogy azzal örömet szerezzen neki
- hiúság, önérvényesítési igény, az elfogadottság utáni vágy olyanra ösztönözhet, ami meghaladja képességünket → nevetségessé válik

NÉGY ALAPPILLÉR: BECSÜLETESSÉG, MEGBÍZHATÓSÁG, ŐSZINTESÉG, HŰSÉG

- ✓ a becsületes játékos megtartja a játékszabályokat
 - gátlástalan önzés
 - csak az bűn, amire fény derül? kérkedik vele, ts-i elfogadást követel
 - mások jóhiszeműségét kihasználja
- ✓ lehet rá számítani
- ✓ az igazság felvállalása, még ha az kockázattal vagy bonyodalmakkal jár is
- ✓ elvekhez vagy személyekhez való hűség áldozatok árán is

Van, aki nem emberi szempontok miatt becsületes, hanem az Igazság kedvéért!

Megbízható a postás, hivatalnok, az éjjeliőr, de a spicli, a kém és maffiózó is:

→ fontos az indíték!

TANULJ MEG MINDENT, AZTÁN MAJD MEGLÁTOD, HOGY SEMMI SEM FELESLEGES!

- érdekessé az válik, amibe beletekintett
- „jaj, az egykönyvű embernek!”

„PIETATI ET LITERIS!”

- ❖ az eligazodás a tények világában bonyolult (vö. „Gestalt”)
- ❖ „A hit tudomány nélkül vak, a tudomány hit nélkül béna” (Einstein)
- ❖ Isten világába beágyazottságunknak elfogadása
 - tisztelettel tekintünk embertársainkra és minden létezőre

„SZÁLKA ÉS GERENDA” – HELYES ÍTÉLETALKOTÁS

- ✓ feladatunk az életszentségre, tökéletességre törekvés
- ✓ a tettét elítélem, de őt, magát soha!
- ✓ történelmi események megítélése sokszor anakronisztikus

A MEGKÜLÖNBÖZTETÉS MESTERSÉGE:

JÓ-ROSSZ, FONTOS-LÉNYEGTELEN, KÍSÉRTÉS-BŰN, ISTENI-ÖRDÖGI

- a kellemes nem mindig jó, az illatos lehet mérgező, a kellemetlen szagú gyógyító hatású
- bocsánatkérés kellemetlen ↔ másik nevetségessé tétele élvezetes
- értékrend megismertetése és elfogadtatása
- a lelkiismeret karbantartása
- „gyümölcsseiről ismerik fel a fát” (megoszlás, gyűlölet nyomai vagy békesség, áldozatkészség)
- hiányzik manapság a klasszikus, latin szövegek megértése, kortörténet ismerete, szép magyar nyelven való visszaadása

A SZOLGÁLAT SZELLEME: SZABADSÁG ÉS ELKÖTELEZETTSÉG

Munkavégzésünket különféle érdekek befolyásolják

- ne bocsássonak el, előmenetel reménye
- szülők gondozása hálás szeretetből vagy az örökség reményében

Nem csak jogaim, hanem elkötelezettségeim is vannak! (ld: Mt 20,25-28; Jn 13,12-15; Ef 6,5-8)

→ tegyük szóvá, ha valaki a közösségnek jó szolgálatot tesz

→ tegyük szóvá, ha valaki a közösségnek kárt okozott, mert nem teljesítette megfelelően szolgálatát

→ adjunk kinek-kinek olyan feladatot, ami a közösség javára szolgál

FELELŐSSÉG MAGAMÉRT - MÁSOKÉRT

Feladatának végzése közben megtörténik, hogy vki

- hatáskörét túllépi (segítőkézség, figyelmetlenség)
- másokat hibáztat, áthárítja felelősségét („mindenki így csinálja”, „parancsra tettem”, áldozat cserbenhagyása)

Ld: Ter 4,9-10; Ez 33,1-9; Lk 17,1-2

→ keressünk az életünkben pozitív és negatív példát

BÉKESSÉG – SZELÍDSÉG – AGRESSZIVITÁS - DURVASÁG

Az állat agresszivitása ösztönös (önvédelmi vagy fajfenntartási)

Amikor a helyzeten nem tud az ember úrrá lenni, durvasághoz folyamodik.

Igazán az erős, aki ura önmagának, s nem aki más felett uralkodik.

Külső békétlenség ↔ benső béke („*az én békémet adom nektek*”)

A vak engedelmség megkövetelése embertelen.

SZEGÉNYSÉG – GAZDAGSÁG

Minden gyermek szegény és árva, amennyiben gyámolításra szorul.

Gyors meggazdagodás veszélyei (vö. Zsolt 10; Mt 19,23).

Miben áll a biztonságom?

Tékozlás, felelőtlenség, részvét nélküliség

Nem igénytelenség, hanem törekvés az egyszerűsége.

Anyagi javak (talentumok), mint a szeretet eszközei

→ zsebpénz

ÖNFEGYELEM - TŰRŐKÉPESSÉG

A kellemetlenséget nem kell minden áron elkerülni.

Ösztönök, vágyak a jóra irányulnak, de határok nélkül rombolóan hatnak

→ önfegyelemre van szükség, ami készség szintjén erényes életre vezet

vö. „szerető figyelem imája” (Loyolai Ignác: „exámen”): Isten szemével tekinteni napunkat, reflektálni vágyainkra

→ étkezési és öltözködési kultúra

→ kirakatok, prospektusok nézegetése

FÉRFIASSÁG - NŐIESSÉG

1. Egyenrangúságunk alapja istenképiségünk!

2. Különbözőségek fizikai, szellemi (agyi idegpályák különbözősége) és lelki téren.

A különbözőség a gazdagság forrása, de feladat is.

Saját nemünk elfogadása elengedhetetlen.

3. A személy önmagában is érték, de csak „a másik tekintetében fürösztheted meg arcodat” – személyes kapcsolat által talál önmagára.

- férfivá ill. nővé a szerelemben válunk
- önátadás képessége és öröme („életemet adnám érte”)
- ajándékot adni és elfogadni szüntelen tanulási folyamat!

ÉRTÉKEK ÉS RELATIVIZMUS

Az ember képes dönteni értékelése alapján. Az értékelés szubjektív és relatív.

Az igaz, a szép, a jó, a szent olyan változatlan, kimeríthetetlen értékek.

- érték-hordozó
- érték-ítélet
- elsődleges-, másodlagos-, negatív érték

Az értékek felszólító erejét gyengíti vagy kiiktatja a relativizmus és a szubjektivizmus.

→ miért igaz/ szép/ jó ez vagy az?

AZ IGAZSÁG TISZTELETE - ALÁZAT

Igaz: gondolat, amely megfelel a valóságnak; igaz ember, Isten igazsága, Jézus az Igazság

Veszélyes: „jaj a tényeknek, ha ellentmondanak nekünk!”

A hazugság rombolja az emberi kapcsolatokat, és hazudozásba kerget

Kiváltó ok: gyávaság, gőg

Gyógyszer: radikális szakítás.

Alázat: felismerni és elismerni határainkat, vagyis helyes önismeret.

IRGALMASSÁG – KEMÉNYSZÍVŰSÉG

Az irgalmasság lényege, hogy a jobb helyzetben levő ember lemond kedvező lehetőségéről,
és a másik ember szükségére figyelve az ő javát igyekszik szolgálni.

~ az erősebb nagylelkűsége.

A keményszívűség elfordít a másiktól.

A tanár irgalmas, amikor

- + a sikertelenség után nemsokára lehetőséget ad javításra,
- + formai hibákat nem nyilvánosan helyesbíti,
- + feladatban elakadt tanulót észrevétlen segíti,
- + magáról megfélekezett diákokat diszkréten figyelmezteti.

A tanár keményszívű, amikor

- szándékosan nem ad javítási lehetőséget,
- nem hallgatja meg a diák mentségeit,
- alkalmatlan időben dolgozatot írat, csak mert eltervezte.

AZ EMMAUSZI TÖRTÉNET MINT VALLÁSPEDAGÓGIAI PARADIGMA
(A GYÓGYÍTÓ KÍSÉRÉS MÓDSZERE AZ EMMAUSZI ÚTON)

Alapkérdés: Hogyan tudom megtapasztalni a gyógyulás útját életem sötét óráiban?

AZ ÚTNAK INDULÁS

Érzések: csalódottság és harag

Minden útra indulás rejtett célja a megváltozás: új helyzetben másként láthatom önmagam és környezetem („homo viator”). (Igaz ez annak ellenére, hogy egyesek a megtett út ellenére szokásaikban, előítéleteikben megragadnak.)

„JÉZUS KÖZELEDTETT ÉS CSATLAKOZOTT HOZZÁJUK”

- a léptekkel megjönnek a gondolatok
- a megosztott szenvedés fél szenvedés
- kettesben folytatott magánbeszélgetés

- ❖ ismeretlenül is velünk tartó Istent legtöbbször csak utólag fedezzük fel („vocatus atque non vocatus, Deus aderit” – C.G. Jung
„jó hatalmak csodálatos biztonságában vagyunk” – D. Bonhoeffer
„Járjak bár halálsötét völgyekben, ott sem félek a semmi bajtól, mert te velem vagy”

„SZEMÜKET AKADÁLYOZTA VALAMI, HOGY NE FELISMERJÉK”

Valódi és mély összefüggések meglátása nélkül vakok vagyunk.

„KÉRDEZTE ŐKET...”

Nem társalgási kérdések, hanem életkérdések: Merre vezet (élet)utatok? (Élet)utatok mely szakaszát járjátok? – számvetésre hívnak, ez a szókratészi „bábáskodás művészete”.

„SZOMORÚAN MEGÁLLTAK”

Nem szabad kitérni a megterhelés elől, meg kell szólaltatni: „gyászmunka”

A szapora léptek a kísérő kérdései nyomán lelassulnak...

„DE MI AZT REMÉLTÜK...”

A megszakítás nyomán szomorúságuk konkretizálódik: reményüket emberbe, földi paradicsomba vetették, ami csődöt mondott.

„Nyugtalan a mi szívünk, míg meg nem nyugszik Istenben”

„NEMDE EZEKET KELLETT ELSZENVEDNIE A MESSIÁSNAK?”

Jézus a szenvedésben és a halálban is testvérünké vált

- a mi szenvedésünk az ő ügye
- a kereszt Isten és ember találkozásának helye.

„AMI AZ ÍRÁSOKBAN RÓLA SZÓL”

Ha saját életünk törésvonalait összevetjük a Szentírás történeteivel, újszerűen láthatjuk meg helyzetünket: nem csak elmesélt múlt, hanem mostani tapasztalat!

„MEGTÖRTE A KENYERET... ÉS FELISMERTÉK ÖT”

Amikor a szavakkal már minden elmondhatót elmondtak, elhallgatnak.

Nem csak hagyják a dolgokat megtörténni, hanem kezdeményezőkké válnak.

Az étkezés Isten (testi) közelségének ünnepévé válik; itt láthatóvá lesz kicsoda Isten az emberek számára.

„MÉG ABBAN AZ ÓRÁBAN ÚTRA KELTEK...”

Cél nem az együttlét, hanem az újraindulás; Emmausz nem végállomás, hanem az előttünk lévő élet távlataira nyíló kapu.

„*Kelj föl, és egyél! Különben túl hosszú lesz neked az út*” (1Kir 19,7)

Az öröm szárnyra kel; tapasztalatukat nem tarthatják meg maguknak, hogy másokkal is megtörténhessen az átváltozás csodája.

A húsvéti események nem magántörténetek; a hit gyógyító tapasztalatai közösségi események.

Tapasztalatuk hitelessége, hogy Péter tapasztalatával áll kapcsolatba.

Jeruzsálem válságuk színtere volt. Bár külsőleg minden változatlan maradt, mivel ők változtak meg, ezután mindent másként látnak. Önmagukra és történetükre való rátalálás eredményeképpen van erejük visszatérni mindennapjaikhoz.

Az emmauszi történetben nem valamiféle „feltámadás-bizonyítékról” van szó, hanem emberekről: arról, hogy válságaikban és szomorúságaikban, csalódásaikban és vakságaikban azt a tapasztalatot nyerhetik el, hogy az Úr jelen van, és velük tart.

1. Az újrafelismerés motívuma: a Feltámadott és a keresztre feszített Jézus azonossága → ahogyan akkor kezelte a sérülteket és szorongókat, úgy gyógyítja most is.
2. A katekézis motívuma: olyan felvilágosítást kapnak, amely vigaszt jelent számukra. A messiási, ill. krisztológiai katekézis diakoniai-empatikus jellege
3. Az Írások értelmezése közben az ember nem maradhat érzéketlen („lángolt a szívük”)
4. Eukarisztikus étkezés, a liturgia a gyógyulás helye
5. A Krisztust megtapasztalt embereknek egyrészt megváltozik kapcsolatuk önmagukkal, Istennel és embertársaikkal.

Lukácsnál nem egyoldalú (krisztológia-dogmatikus, kultusz-etiológiai, kateketikai vagy hitvédő) elbeszélőmotívum áll az előtérben, hanem egy átfogóan pasztorális motívum.

Az egyház négy alapfunkciója: koinónia, diakónia, martyria, liturgia. A továbbiakban erre építjük fel gondolatainkat:

1. A nevelőnek túl kell emelkednie a maga építette falakon, hogy képes legyen odalépni növendékéhez. „Leszáll a katedrálról”, hogy a gyermek mellé álljon (koinónia), közös munkára, a felfedezés örömeire indítson: ez a pedagógiai kísérés művészetének első, alapvető eleme.

2. A pedagógiai kísérés diakonai dimenziója (a konfliktushelyzetek megfelelő kezelése): a problémák igazi gyökerét, a kiváltó körülményeket és okokat látva (diakónia) történjék a tudás személyre szóló átadása, a prófétai tanúságtétel (martyria) és az ünneplés (leiturgia).

3. A létrejött bizalmi légkörben lehetővé válik a tudás és életforma átadása (martyria).

4. Az emmauszi történetben a „kísérő” tovább akart menni, a tanítványok passzivitása azonban aktivitásra változott: vágyakoznak Isten közelében maradni. A tanítványok élénk, befogadó figyelemmel voltak, s ez tette lehetővé, hogy felismerjék Jézust a kenyértörésben.

A pedagógiai kísérés célja, hogy növendékeink kezünk alól kikerülve komolyan vegyék hitüket, áldozatos és tanúságtevő élettel boldoguljanak és boldogítsanak.

A MELLÉÁLLÁS ÉS KÍSÉRÉS MINT MOTIVÁCIÓS TÉNYEZŐ (KOINÓNIA)

A nevelők és neveltek jogokkal és kötelességekkel egyaránt bírnak.

Két alapelv:

1. A gyermeki személyiség figyelembevétele: teljes értékű, de sajátos életállapot, sajátos személyiségi jegyekkel és jellemző vonásokkal (nem „kicsinyített felnőtt”).
2. A nevelő vezetői szerepe: ő tervezi meg és irányítja a nevelés folyamatát és a hatóerők rendszerét, miközben támaszkodhat a megélt szeretetből fakadó tekintélyére.

(Fogyatékosok nyaraltatásakor történt, hogy egyikük szomorú volt, megszökött, szomszéd falunál értük utol: „megyünk a templomot megnézni, gyere velünk”; „mi most hazamegyünk, velünk jöhetsz, s akkor nem kell sokat gyalogolnod...”)

Feltétel nélküli szeretet éreztetésével lehet megelőzni a sértődöttséget, félelmet, kitaszítottság érzését. Ha a növendék érzi a nevelő maradéktalan figyelmét, osztatlan érdeklődését, elismerését és törődését, vagyis ha „érzelmi tankja” telve van, a maximumot képes kihozni magából. „Jóságában és bölcsességében az Isten úgy határozott, hogy kinyilatkoztatja önmagát.” (DV 2) – ez a személyes kommunikáció szabad aktusa. Isten „mint barátaihoz szól az emberekhez, társalog velük, hogy őket meghívja és befogadja saját közösségébe” (DV 2).

A MOTIVÁCIÓ ÉS MOTIVÁLÁS

A jól végzett feladat nyomán dicséretet, jutalmat kap, ellenkező esetben ez elmarad vagy szidás, büntetés következik.

Abraham Maslow személyiségelmélete az emberi szükségletek vizsgálatán alapszik. Szerinte az emberek viselkedését ki nem elégített szükségletei motiválják. A szükségletek hierarchikusan épülnek egymásra: az alsóbbak az állatoknál is megjelennek, a felsőbbrendű szükségletek kifejezetten az emberre jellemzők:

1. A fiziológiás szükségletek (víz, levegő, alvás, élelem) kielégítése nélkül nincs magasabbra törekvés
2. Biztonsági szükségletek (önmaga és utódai, otthona) ki nem elégülése esetén agresszivitás

3. Szeretettel lenni, tartozni valakihez/ valakikhez alapigény (vö. cigaretta-, kávé-, sörreklám az embert mindig társas környezetben jelenítik meg)
4. Ön- ill. mások általi megbecsülés (kompetencia) iránti szükséglet (agresszív autóvezetés mint kompenzáció)
5. Önmegvalósítás igénye: valami maradandót alkotni (családalapítás, könyvet írni, fát ültetni)

A csúcserőművelés jellemzői:

- ✓ az élet új értelmezési kulcsa
- ✓ életkedvet ad
- ✓ csodálkozás, hála érzése, hiszen tudja, hogy e csúcserőművelést ajándékként kapta

A FLOW

„Sokszor élveztem a tanulást, és éreztem, hogy amikor a tanulásban örömet leltem, minden megmaradt a fejemben, viszont amikor unalmas volt tanulni, azt hamar el is felejtettem.”
(Csíkszentmihályi Péter: *Flow. Áramlat. A tökéletes élmény pszichológiája*) Az ember cselekedetei gyakran akkor a legkönnyebbek, amikor a legnehezebb feladatokat teljesíti – ez a „Flow” paradoxona.

A kihívás szintjét kétféleképpen értékelhetjük: túl alacsony vagy túl magas.

- alacsony kihívás + alacsony képesség → egykedvűség, közöny
- alacsony kihívás + magas képességek → unalom
- magas kihívás + alacsony képességek → szorongás
- magas kihívás + magas képességek → Flow („áramlat”)

A tanárok három módon tudják a *flow* tapasztalatra bátorítani növendékeiket:

- Jól birtokolva a tananyagot, kimutatják mennyire nagy öröm számukra, hogy azt taníthatják – így válnak modellé.
- Jó kapcsolatot tartva követelményeik és a tanulók felkészültsége között; serkentve, de segítve őket, olyan célokkal és elvárásokkal élnek, amelyek kihívóak, de mégis ésszerűek.
- Az érzelmi és didaktikus segítség, támogatás képessé teszi a tanulókat, hogy a tanulási feladatokat szorongás nélkül és bizalommal végezzék.

A FELADAT ÉRTÉKESÉGE ÉS EREDMÉNYESSÉGE

A motiváció két lényeges faktora: érzi, hogy egyrészt képes megcsinálni, véghezvinni a feladatot, másrészt azt értékesnek tartja. Az eredmény e két faktor eredője.

- nem érzi a feladat értékességét + nem érzi, eredményes munkát végezhet → visszautasítja
- nem érzi a feladat értékességét + de érzi, hogy eredményt érhet el → megteszi a minimálist
- érzi a feladat értékességét + de kevés a remény a sikerre → szimulálja a végrehajtást
- érzi a feladat értékességét + és munkájának eredménye várható → lelkesen véghezviszi

A nevelő feladata tehát ennek kialakítása és fenntartása.

A nevelő személyisége döntő:

- ❖ örömmel van a növendékekkel
- ❖ érdeklődő és elfogadó személyük iránt
- ❖ önmagát is adja
- ❖ személyes megszólítás, gesztusok őszintesége
- ❖ derűs légkör kialakítása

Az osztályterem kialakítása:

- esztétikailag tetszetős
- alkalmas a nevelő-oktató munkára

A kölcsönös elvárások tisztázása, a „házirend” betartása és betartatása

A TARGET-program összetevői:

- Feladat (Task): nem egyszerűen egy curriculumot hajt végre, hanem érdeklődésének és képességének megfelelően többféle feladat közül választhat
- Hatalom (Authority): nem előre meghatározott normák alapján egyedül a tanár hoz döntést és értékel, hanem a diák is választás előtt áll a növekedés érdekében
- Elismerés (Recognition): a tanulók nem egymással versengenek, elismerést nem csak a legsikeresebbek kapnak
- Csoportformálás (Grouping): cél az együttműködés készségének kialakítása
- Értékelés (Evaluation): többlépcsős, összetett számonkérés
- Idő (Time): tevékenységes széles palettája

MEGÁLLNI ANNÁL, AMI ELSZOMORÍT (DIAKÓNIA)

Jézus megszólítja tanítványait, rákérdez, hogy miről beszélgetnek egymás között: Jézus nem mond le senkiről, felszínre hozza a problémát, hogy orvosolni tudja azt.

A PEDAGÓGUSOK KONFLIKTUSKEZELÉSI KULTÚRÁJA

A konfliktusról általában

A ~ egy olyan ütközés, amely mögött igények, szándékok, vágyak, törekvések, érdekek, szükségletek, vélemények, értékek szembeállítására húzódik meg.

A ~ gyakorisága függ a személy vagy a csoport általános feszültségi szintjétől.

- Elkerülendő ~: személyeskedésből adódó ellentétek, diszkriminációból adódó feszültségek, lappangó indulatból fakadó robbanások.
- Kívánatos ~, amivel szembe kell nézni: saját vélemény megvallása, igazságért való kiállás.

Alapvetően három uralkodó szemléletet figyelhető meg:

- Győzelemre törekvő

- Ráhagyó
- Kompromisszumkereső

Konstruktív konfliktuskezelés feltételei és szabályrendszere

- a felek tudják meghatározni, milyen típusú konfliktusban vesznek részt
- legyenek tudatában az erőszak okainak és következményeinek
- ne kerüljék el, hanem vállalják a konfliktust
- önmaguk és a partnerük szükségleteit tiszteljék
- tegyenek különbséget az érdekek és az általuk képviselt álláspontok között
- tanulmányozzák egymás érdekeit, hogy azonosítani tudják a közös és összeegyeztethető érdekeket
- úgy közelítsék meg egymás konfliktusban álló érdekeit, mint az együttműködés által megoldható problémát
- fontos az információk másik számára érthető kommunikációja
- kontrollálják egymás szubjektivitását, sztereotípiáit, hamis ítéleteit, amelyek az akut konfliktusok gyakori tartozékai
- fejlesszék önismeretüket, ismerjék saját reakcióikat konfliktushelyzetekben
- a konfliktuskezelés folyamatában maradjanak mindig erkölcsös emberek

Konfliktuskezelési módszerek

- Minimális hatékonyságú módszerek (távolról szemlélés, beletörődés, másokra ráhagyás, halogatás, meggyőzés, megvásárlás)
- Közepes hatékonyságú módszerek (szétválasztás, redukció; átadás a felettesnek vagy más részben érintetteknek; másokkal próbálja megvalósítani az elképzelést; nyílt verseny alkalmazása; segítségkérés)
- Leghatékonyabb módszerek (a konfliktushelyzet tisztázása, önelemzés, a munkacsoport átszervezése, a közös cél megtalálása)

A PROBLÉMÁS GYEREKEK BEFOGADÁSA EGY KÖZÖSSÉGBE (INTEGRÁCIÓ VAGY SZEPARÁCIÓ?)

- Teljes integráció: amikor a speciális szükségletű gyermekek a befogadó osztály állandó tagjai; fejlődésüket az osztályban tanító pedagógusok mellett speciális szakember is figyelemmel kíséri, és szükség esetén egyéni fejlesztést biztosít.
- Részleges integráció: egyes színtereken együtt, máshol elkülönítve történik fejlesztésük.
- Integrációs részleg: az iskolai közösség egészéből összeválogatott (kböző életkorú, de azonos speciális igényű) gyermekcsoport, amellyel a szükséges ideig gyógyterápiát foglalkozik.
- Fordított integráció: amikor a speciális iskola fogadja be a nem fogyatékos tanulókat.

Az integráció következményei:

- Az integráltan tanulók iskolai teljesítményei egyértelműen jobbak, mint elkülönített társaiké, viszont szociális státusuk és önértékelésük alacsonyabb.
- A fogyatékosok jelenléte az osztályokban nem mutatkozik visszahúzó erőként.
- A „mással” szembeni tolerancia elsajátítása pozitív lehetőség a többiek számára.

Az integráció feltételei:

1. A gyógypedagógusok megfelelő kapcsolata a fogyatékos gyermeket önként vállaló pedagógussal (rendszeres konzultáció, összehangolt munka)
2. A feladatot vállaló pedagógusok megfelelő gyógypedagógiai tudása
3. Az osztálytársak megfelelő viszonyulása a „más” tanulóhoz, az el- és befogadóképesség kialakítása
4. A család támogató hozzáállása
5. A gyermek képességeinek és az iskola követelményinek összhangja

A PROBLÉMÁS GYEREKEK, NÖVENDEKEK

❖ Tanulási problémákkal küzdők

- gyenge és lassú felfogóképességű tanulók esetében
 - ültessük az első sorba, hogy a szemkontaktusnak ne legyen akadálya
 - rövid, követhető és végrehajtható feladatokat adjunk
 - többféle érzéket bekapcsolva motiváljunk
 - a feladatot újrafogalmaztatjuk vele, hogy lássuk jól érti-e
 - bátorítsuk pozitív megjegyzésekkel, füzetbe való bejegyzésekkel
 - ne a társaival vetélkedjen, hanem korábbi önmagával
 - értékelése a befektetett energia arányában
- állandó kudarcélménnyel terhelt tanulók
 - garantálni, hogy sikerrel járnak, ha elvégzik a feladatot
 - érdekesebb a feladatra koncentrálni, mint a bukás lehetőségére
- maximalista tanulók
 - irracionálisan magas az önmagával szemben támasztott követelmény (lehet, hogy a szülő alakította ezt ki benne?)
 - helytelen, hogy saját értékességét abban látja, amit produkál
 - jellemző rá a „mindent vagy semmit”
 - egyes feladatrészeket szükségtelenül újra ellenőrzi, s így lassan készül el
 - a hibák elkövetése természetes, tehát ne rettegjen tőle
- képességeit kellően kifejtteni nem tudó tanuló
 - jelenség: csak annyit tesz, ami feltétlenül szükséges az elégségeshez

- ok: hiányzik a kellő motiváltság → közömbösség
- tennivalók lépései:
 - „akarsz-e jobb jegyet?” kérdés a kapcsolat kialakítása és a felelősségvállalás céljából
 - végigtekinteni az előmenetelt a problémás területek feltérképezése céljából
 - megoldási javaslatot minden egyes akadály leküzdésére
 - minden elhatározást teljesítsen, majd értékeljék ki

❖ Az ellenségesség problémája

○ Ellenséges-agresszív tanuló

- jelenség: direkt és erős magatartásformák: fenyegetnek, lökdösődnek, tönkreteszik a mi a másé, ellenszegülnek más véleménynek és másoknak
- ok: frusztráltságukat kifele élik meg
- meg kell tanítani, miként kezeljék érzéseiket önkontrollal
 - követendő magatartásmodellek felmutatása
 - megtanítani, hogyan lehet szép szóval, együttműködően megoldani a konfliktusokat
 - gondoskodni az agresszió áldozatairól, s megtanítani őket arra, hogyan húzzák ki az agresszor méregfogát
 - megbizonyosodni arról, hogy az agresszornak semmi előnye ne származzon tetteiből
 - tartózkodni a testi fenyegetéstől, sőt még a tárgyak felé se élje ki agresszióját

○ A passzív-agresszív tanuló

- jelenség: ésszerűtlen, logikátlan: mindent ellentétesen tesz, mint azt elvárnánk; tudat alatt működik, s mint ilyen, nem épül logikus gondolatmenetre
- egyetlen célja, hogy bosszantson (pl. rossz érdemjegyeket gyűjt, hogy szüleit, tanárait bosszantsa)
- javaslatok:
 - bátorítsuk, hogy kimondja haragját, bosszúságát – személyét, vagyis érzéseit feltétel nélkül kell elfogadnunk
 - megdicsérjük azért, ami jó volt, pl. hogy nem élte ki másokon a bosszúságát
 - ne tiltsunk, hanem kérjünk

○ A lázadó-provokatív tanuló

- jelenség: ellenáll a tekintélynek, sőt hatalmi harcba kezd (grimaszokat vág, fejét elfordítja, oktalán nevetésbe tör ki)

- szükséges:
 - az elvárások strukturáltsága és világossága
 - jobb személyes kapcsolat a tanárral
 - alkalmat biztosítani, hogy kifejezze érzéseit az iskolai/ otthoni követelményekkel kapcsolatban
 - a kontrollvesztés elkerülésének módjaira oktatni
 - javaslatok:
 - biztosítani arról, hogy a nevelő érte fáradozik
 - célszerűbb a többes számú formák használata, pl. „a mi szabályaink”
 - figyelmen kívül hagyni a kisebb negatív magatartásokat, a pozitívokat viszont mindig megerősíteni
 - időszakonként fontos a személyes találkozás, amely során közölni előmenetelét, figyelmeztetni a szükséges változtatásokra
 - problémás magatartásáról feljegyzést, hang- vagy képfelvételt készíteni a közös kiértékelés céljából
 - írjon levelet szüleinek, nevelőjének, amelyben kifejtheti magatartását
 - elkülönítés a többiektől, igazgatóhoz küldés...
- ❖ A szerephez való alkalmazkodás problémája
- figyelemhiányos zavar, ill. hiperaktív gyerekek
 - jelenség: felfogásbeli nehézségek + rövid koncentráció képesség
 - veszélyes, ha „megtanulja”, hogy érzelmi szükségletének betöltése érdekében miként kell betegségbe menekülnie
 - éretlen gyermekek
 - jelenség:
 - nem tudnak gondoskodni önmagukról (elhagyják dolgaikat)
 - érzelmileg labilisak, ok nélkül elsírják magukat
 - javaslat:
 - választásokat, döntéshelyzeteket felkínálni, hogy bizonyos függetlenségre szert tegyen
 - tevékenysége választott módját támogatni
- ❖ A problémás ts-i kapcsolatok
- akiket a kortársak által visszautasítottak
 - a nevelő feladata, hogy felhívja figyelmét arra, hogy magatartása nem elfogadható, s így nem fogja társai tetszését jobban kivívni
 - magukba fordulók, félénkek

- jelenség: nyugodtak és kimértek, de hiányzik belőlük a kezdeményezőké-
pesség, nem fejezik ki akarataikat
- okok:
 - a helyzet újdonsága
 - fél, hogy nem tud megfelelni a feladatnak vagy magatartásformának
 - túlzott vagy csekély figyelmet szánnak rá
 - intim szféra megsértése is kiválthatja
- javaslatok:
 - bizalmi kapcsolat kiépítése
 - kedves hangon kérni/ kérdezni
 - bátorítani, dicsérni megmozdulásukat

A TUDÁS ÉS ÉLETFORMA KOMMUNIKÁCIÓJA (MARTYRIA)

Inkább egyetlen szót se szólani a vallásról, ha az inkább megbénít, semmint megindítana!

BETÉRT HOZZÁJUK, HOGY VELÜK MARADJON (LEITURGIA)

Pedagógiai-oktató munkánk célja nem pusztán egy tananyag közlése, hanem hogy „jól érezzék magukat Isten közelében”, sőt, meg nem szűnő módon vágyakozzanak e jelenlétre. Ez a jelenlét gyógyítja a ts.-ejtette sebeket. Így válik a foglalkozás ünneppé.

A tanítványok azért ismerték fel Jézust a kenyértörésben, mert figyelmükkel befogadók voltak (a nevelővel élénk kapcsolatban).

Minden foglalkozás legyen ünnep:

- a nevelőnek: szívesen készülünk, és vagyunk jelen
- a nevelőnek: szívesen mennek, mert ott szeretik és megbecsülik őket

A PEDAGÓGIAI KÍSÉRÉS EREDMÉNYE

A jézusi eszmény szerint nekünk is

1. Mindenkit meg kell szólítanunk:
gyengét – erőset, butát – okosat; szomorút – vidámat,; szegényt – gazdagot;
félénket – bátrát; kezelhetetlent – jó magaratásút; beteget – egészségest; bűnöst – szentet
2. A ránk bízottakat szívük mélyén érintsük meg, hisz ott szorulnak segítségre.
3. Még ha legjobb szándékkal közelítünk is, előfordulhat, hogy értetlenül kérdezi, mit akarunk tőle, miért akarjuk szeretni, elfogadni, motivációját felkeltve vezetgetni, értéket mutatni, biztosítva őket az eredményességről.
4. Utunkon szembesülünk sok-sok problémával, sebzettséggel – így pszichológiai felkészültségünkre is szükség lesz.